

Тищук І. В., к.е.н., доцент

Поліщук Л. М., к.т.н., доцент

Луцький національний технічний університет

м. Луцьк, Україна

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-028-5-40>

СОЦІАЛЬНИЙ ТУРИЗМ В СИСТЕМІ РЕГІОНАЛЬНОГО ТУРИСТИЧНОГО РИНКУ

Сьогодні як стверджують фахівці туристичної галузі, туристична сфера як в Україні так і в усьому світі зазнає збитків внаслідок ситуації яка склалася щодо проведення заходів протидії пандемії COVID-19.

На офіційному сайті «Радіо свобода» зазначено, що «через пандемію COVID-19 українці дуже обмежені у виборі літнього відпочинку. Так, за даними туроператорів та українського МЗС, наразі охоче впускають українських туристів лише кілька країн, та й ті відкрили свої кордони лише з липня. Передовсім це Туреччина, Єгипет, Туніс, Албанія та Хорватія, та ще деякі держави, які не вважаються найбільш популярними напрямками літнього відпочинку» [1].

В Україні під час пандемії COVID-19 особливе значення відводиться саме соціальному туризму, оскільки через складну ситуацію українці дуже обмежені у виборі відпочинку а також не маючи фінансової можливості через складне матеріальне становище.

Науковці стверджують, що така ситуація є позитивною для розвитку внутрішнього туризму і такі види туризму як спортивний, зелений (сільський), екологічний, молодіжно студентський, туризм людей похилого віку (туризму «сеньйорів») мають перспективи для розвитку. Які саме за мотиваційною ознакою відносяться до соціального туризму.

У матеріалах Александрова С.А., Сова А.Р. зазначено, що «значення туризму важко переоцінити. Він є важливою сферою економіки багатьох країн світу, відіграє певну роль у підвищенні

інвестиційної привабливості регіонів, вирішенні соціальних проблем, створенні нових робочих місць, підвищенні добробуту населення країни» [2].

Згідно даних офіційного сайту статистики України, значна кількість українців немає фінансової можливості на якісний, доступний відпочинок так і на профілактичне лікування, що в свою чергу потребує активізувати розвиток саме соціального туризму.

Науковець Колотуха О.В. у своїх дослідження подає таке визначення «Соціальний туризм – це туризм, який повністю або частково здійснюється за рахунок бюджетних коштів, коштів державних позабюджетних фондів, а також коштів роботодавців» [3].

Задорожна К.І. вважає, що в якості пріоритетних видів соціального туризму зазначає: дитячо-юнацький, самодіяльний (спортивно-оздоровчий), лікувально-оздоровчий, екологічний, культурно-пізнавальний, сімейні подорожі, туризм для молоді та ветеранів, для інвалідів тощо [4].

У Законі України «Про туризм» про соціальний туризм, як окремий вид туризму не згадується, лише у Розділ II державна політика та державне регулювання в галузі туризму, у статті 6. Основні способи та цілі державного регулювання в галузі туризму. Основні пріоритетні напрями державної політики в галузі туризму, зазначено: «забезпечення доступності туризму та екскурсійних відвідувань для дітей, молоді, людей похилого віку, осіб з інвалідністю та малозабезпечених громадян шляхом запровадження пільг стосовно цих категорій осіб» [5].

Згідно проведеного аналізу багатьох наукових праць дослідників, які спеціалізуються саме на дослідженні соціального туризму, нами було сформовано чітку сегментацію соціального туризму станом на сьогодні, яка подана в таблиці 1.

У Монреальській декларації, прийнятої у 1996 році Генеральною асамблеєю IBST, зазначається, що «соціальний туризм має забезпечувати доступність туристичного відпочинку для всіх, включаючи сім'ї, молодь та літніх людей» [6].

Сегментація соціального туризму

Вид туризму	Характеристика	Значення
Дитячо-юнацький туризм	Орієнтований на соціально важливу категорію нашого суспільства – підростаюче покоління – посідає особливе місце в системі рекреаційно-туристської діяльності	При розумній організації дитячо-юнацький туризм може дати відчутний економічний ефект
Молодіжно-студентський туризм	Орієнтований на студентську молодь через розвиток туристичних центрів, різного роду гуртків, краєзнавства	В розвинених країнах світу успішно діє система дешевих студентських закладів розміщення – хостелів – яка в Україні тільки формується
Туризм людей похилого віку (туризму «сеньйорів»)	У високорозвинених країнах подорожі людей похилого віку є масовими і надзвичайно популярними і конкурують з молодіжними подорожами	В свою чергу буде розвиватись туристична інфраструктура
Спортивний туризм	Головна особливість спортивного туризму полягає в тому, що він, не потребує відносно великих матеріальних видатків, так як, по-перше, розвивається в існуючому навколишньому природному середовищі і не вимагає значних капіталовкладень для підготовки та проведення туристсько-спортивних масових заходів та зведення спеціальних споруд для їх проведення	Не потребує великих капіталовкладень, але впливає на розвиток масового туризму, шляхом забезпечення проведення самих заходів силами туристів, що є економічно вигідним для регіону
Зелений (сільський) туризм	Зелений (сільський) туризм в Україні знаходиться на стадії формування. Віднесення його до категорії соціального є дещо парадоксальним, адже це, як правило, відбувається за фактом кінцевого споживання турпродукту	Розвиває місцеву економіку, сприяє підвищенню зайнятості населення, створенню нових робочих місць на селі, відроджуються народні промисли
Екологічний туризм	Орієнтований на розвиток територій національних природних та регіональних ландшафтних парків, заповідних територій з метою збереження природного середовища	Сприятиме створенню освітніх екологічних програм для широкого загалу населення, розробці туристських маршрутів для організованих туристських груп

Схожа думка прослідковується і у роботі Дж. Хокленда: «Концепція «соціального туризму» має на увазі, що «всі громадяни, незалежно від економічного стану або соціального статусу, повинні мати можливість поїхати у відпустку» [7].

Соціальний туризм – одне з основних суспільно-економічних умов розвитку туризму. Він має особливе значення для розбудови сучасної туристичної України.

Станом на сьогодні, у зв'язку з проведенням заходів протидії пандемії COVID-19, приватизації, інфляція, економічної кризи, призвели до різкого падіння доходів, значному майновому та соціальному розшаруванню населення.

Згідно з дослідженням Київського міжнародного інституту соціології, що проводилося наприкінці травня 2017 року, «44% українців від 18 до 29 років не планували взагалі кудись виїжджати з метою подорожей та відпочинку. За кордон планували подорожувати лише 4% молодих людей. Також дуже великий відсоток молодих людей взагалі ніколи не виїжджали за межі України. А серед тих, хто виїжджає – більшість, на жаль, не з метою подорожей, а для працевлаштування» [1].

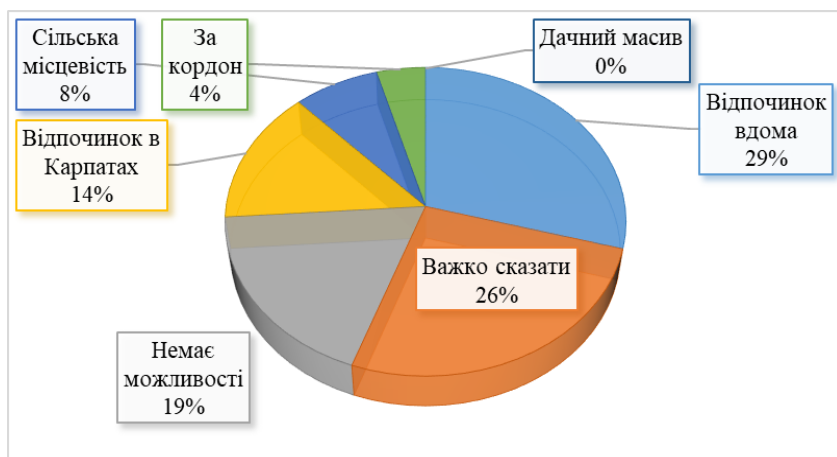

Рис. 1. Опитування щодо відпочинку молодих українців

Основні причини ситуації слабкої туристичної активності української молоді: низький рівень соціально-економічного забезпечення молоді, нестача сформованого для української молоді туристичного продукту та інформації про нього, відсутність культури подорожування, яка формується з дитинства» [8].

Отже, можна стверджувати, що станом на сьогодні сучасне українське суспільство потребує розвитку саме соціального туризму, адже як вважають фахівці це дозволило би залучити до туристських подорожей мільйони українців, відкрило б широкі можливості оздоровлення, пізнання, залучення до культурних цінностей засобами туризму, сприяло би переорієнтації більшості населення на здоровий спосіб життя. Все це матиме позитивний вплив на соціально-економічний розвиток країни.

Література:

1. Пясковська Т. Як планують відпочивати українці. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/24273633.html>.
2. Електронний ресурс. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/aleksandrova6.htm.
3. Колотуха О.В. Соціальний туризм в Україні: проблеми та перспективи розвитку. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/35500/39-Kolotyha.pdf>.
4. Задорожна К.І. Соціальний туризм у системі туристичної галузі: концептуалізація та інтеграція / К.І. Задорожна. URL: http://chtei-knteu.cv.ua/herald/content/download/archive/2016/v2/NV-2016-v2_4.pdf.
5. Закон України про внесення змін до Закону України «Про туризм». *Відомості Верховної ради України*. 2004. № 13. Ст. 180.
6. Шанаурина Ю.В. Правовое обеспечение социально-культурного сервиса в туризме: учеб. Пособие. Москва : Флинта, 2013. 239 с.
7. Haukeland J. Non-travellers: the flip side of motivation. *Annals of Tourism Research*. 1990. Vol. 17. Issue 2. P. 172-184.
8. Manshina N. The main priorities and reasons for health resorts choice. *Proc. of the 2nd European Congress on Health Tourism April 1-3 2009*. Hungary. P. 76.